

Bir Eğitim ve Araştırma Hastanesinde Sağlık Çalışanlarına Yönelik Şiddetin Değerlendirilmesi: Kesitsel Bir Çalışma

Evaluation of Violence Against Healthcare Workers in a Training and Research Hospital: A Cross-Sectional Study

Emel BAHADIR YILMAZ^a, Arzu YÜKSEL^b, Hüseyin MUTLU^c

^aGiresun Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği ABD, Giresun, Türkiye

^bAksaray Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği ABD, Aksaray, Türkiye

^cAksaray Üniversitesi Tıp Fakültesi, Acil Tıp ABD, Aksaray, Türkiye

ÖZET Amaç: Dünya Sağlık Örgütüne göre sağlık çalışanlarının %8-38'i kariyerlerinin bir noktasında fiziksel şiddete maruz kalmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada, sağlık çalışanlarına yönelik şiddetin, özelliklerinin ve sonuçlarının tanımlanması amaçlanmıştır. **Gereç ve Yöntemler:** Kesitsel türdeki araştırmanın örneklemini, bir eğitim ve araştırma hastanesinde çalışmakta olan 317 sağlık personeli oluşturmuştur. Veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan anket formu ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistikler ile ki-kare analizi kullanılmıştır. **Bulgular:** Araştırmaya katılan sağlık personelinin yaş ortalaması 33,01±8,07 olup %61,8'i kadın, %63,4'ü evli, %56,4'ü hemşire, %27,8'i doktor ve %56,5'i lisans mezunudur. Sağlık çalışanlarının %58,4'ü şiddete maruz kalmıştır. Şiddete maruz kalanların %57,8'i hemşire, %26,5'i doktor ve %15,7'si acil tıp teknisyenidir. Şiddete maruz kalan sağlık personelinin %41,8'inin çalışma verimi azalmış, %33,2'si mesleği bırakmak istemiş, %30,7'sinin sosyal yaşamı ve ilişkileri bozulmuştur. Şiddet gören ve görmeyen sağlık personeli cinsiyet, medeni durum, meslekte çalışma süresi ve şu an buldukları kurumda çalışma süresi gibi özellikler açısından farklılık göstermiştir ($p<0,05$). **Sonuç:** Sağlık çalışanlarının yarısından fazlasının şiddete maruz kaldığı ve şiddetin en çok sözel şiddet olarak yaşandığı belirlenmiştir. Şiddete uğrayanların yaklaşık yarısı beyaz kod bildiriminde bulduklarını beyan etmiştir. Sağlık çalışanlarının bildirimde bulunma ve hukuki olarak haklarını arama konusunda desteklenmeleri gerekmektedir. Ayrıca sağlıkta şiddet konusunda hukuki yaptırımların ivedilikle gözden geçirilmesi önemlidir.

ABSTRACT Objective: According to the World Health Organization, 8-38% of healthcare professionals experience physical violence at some point in their careers. Therefore, this study aimed to define violence against healthcare workers, its characteristics and consequences. **Material and Methods:** The sample of the cross-sectional study consisted of 317 healthcare personnel working in a training and research hospital. The data were collected by a questionnaire form prepared by the researchers. Descriptive statistics such as number, percentage, mean and standard deviation and chi-square analysis were used in the evaluation of the data. **Results:** The mean age of the health personnel participating in the research was 33.01±8.07; 61.8% were women, 63.4% were married, 56.4% were nurses, 27.8% were doctors, and 56.5% had a bachelor's degree. Of healthcare workers, 58.4% were exposed to violence. Of the victims, 57.8% were nurses, 26.5% were doctors, and 15.7% were emergency medical technicians. The working efficiency of healthcare personnel who were exposed to violence decreased (41.8%), 33.2% wanted to leave the profession, and social life and relationships of 30.7% had deteriorated. There was a significant difference between healthcare personnel who were exposed to violence and those who were not exposed according to characteristics such as gender, marital status, working time in the profession, and working time in the institution, they are currently working in ($p<0.05$). **Conclusion:** More than half of the healthcare workers were exposed to violence, and they mainly experienced verbal violence. Nearly half of the victims reported a white code notification. Healthcare professionals should be supported in reporting and seeking their legal rights. In addition, it is essential to review the legal sanctions on violence in health urgently.

Anahtar Kelimeler: Sağlık personeli; şiddet; beyaz kod bildirimi; tükenmişlik

Keywords: Healthcare personnel; violence; white code notification; burnout

Tüm dünyada sağlık çalışanları yüksek oranda şiddet riski altındadır. Dünya Sağlık Örgütüne göre sağlık çalışanlarının %8-38'i meslek hayatlarının herhangi bir noktasında fiziksel şiddete maruz kalmak-

tadır. Daha pek çoğu tehdit edilmekte veya sözlü saldırganlığa maruz kalmaktadır. Şiddetin çoğu hastalar ve ziyaretçiler tarafından işlenmektedir.¹ Sistematik bir derleme çalışmasına göre sağlık çalışanlarının

Correspondence: Emel BAHADIR YILMAZ

Giresun Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği ABD, Giresun, Türkiye

E-mail: ebahadirilmaz@yahoo.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Forensic Medicine and Forensic Sciences.

Received: 01 Mar 2022

Accepted: 22 Mar 2022

Available online: 29 Mar 2022

2619-9459 / Copyright © 2022 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

%61,9'u iş yerinde şiddetin herhangi bir biçimine maruz kaldığını, %42,5'i fiziksel olmayan şiddete maruz kaldığını ve %24,4'ü fiziksel şiddete maruz kaldığını bildirmektedir. Fiziksel olmayan şiddetin en yaygın biçimi sözlü taciz (%57,6) olurken, bunu tehdit (%33,2) ve cinsel taciz (%12,4) izlemektedir.²

Türkiye'de en son yapılan çalışmalar incelendiğinde, sağlık personelinin %61,1'inin çalışma yaşamında en az bir kez şiddete maruz kaldığı görülmektedir.³ Doktorların ve hemşirelerin büyük çoğunluğu ve diğer sağlık personellerinin 2/5'i çalışma yaşamında en az bir kere sözel şiddete maruz kaldıklarını bildirmektedir.⁴ Şiddete uğrayanların çoğunluğu sözlü şiddete maruz kaldıklarını ve sözlü şiddetin daha çok küfür, hakaret ve tehdit şeklinde olduğunu ifade etmektedir.⁵ Şiddetin bu kadar yoğun yaşandığı ortamlarda çalışan sağlık personeli, birçok fiziksel ve ruhsal sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Şiddete maruz kalanların iş doyumlarının azaldığı, yeniden şiddete maruz kalma korkusu yaşattığı, işten ayrılma niyetlerini artırdığı ve tükenmişliğe yol açtığı bildirilmektedir.⁶⁻⁸

Tüm çalışanların, işlerinde güvende olma hakkı vardır ve sağlık çalışanları da bir istisna değildir. Şiddetin, özellikle belirli bölümlerde, doktorların ve hemşirelerin çalışmalarının doğasında olduğu fikriyle mücadele edilmesi gerekmektedir. Tüm sağlık çalışanlarının güvenliğini sağlamak için acil önlemler alınmalı ve ihtiyaç duyulan kaynaklar tahsis edilmelidir. Bunun yapılmaması, verilen bakımın ve hizmetin kalitesini daha da kötüleştirecek ve nihayetinde dünya çapındaki tüm sağlık sistemini olumsuz yönde etkileyecektir.² Bu nedenle bu çalışmada, sağlık çalışanlarına yönelik şiddetin, özelliklerinin ve sonuçlarının tanımlanması amaçlanmaktadır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN TİPİ

Araştırma, sağlık çalışanlarına yönelik şiddeti ve özelliklerini belirlemek için kesitsel tipte planlanmıştır.

ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini, İç Anadolu Bölgesi'nde bir eğitim ve araştırma hastanesinde doktor, hemşire ve

acil tıbbi tekniker (ATT) olarak çalışan sağlık personelleri oluşturmuştur. Araştırmanın verileri Kasım 2020-Ocak 2021 tarihleri arasında toplanmıştır. Herhangi bir örnekleme yöntemi kullanılmamış olup, belirtilen tarihler arasında araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 317 sağlık personeli araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmanın verileri, literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından oluşturulan "anket formu" kullanılarak toplanmıştır. Anket formu 2 bölümden oluşmuştur. İlk bölümde, sağlık personelinin sosyodemografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular yer almıştır. Bu bölüm; yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, meslekte çalışma süresi, şimdiki kurumda çalışma süresi ve mesleği olmak üzere 7 sorudan oluşmuştur. İkinci bölümde ise uygulama alanlarında karşılaştıkları şiddeti ve özelliklerini belirlemeye yönelik sorular yer almıştır. Bu bölüm ise şiddete maruz kalma durumu, şiddet nedeniyle psikiyatrik yardım alıp almadığı, şiddeti resmî birimlere bildirme, beyaz kod bildirimi yapma, şiddetin türü, şiddetin uygulayıcısı, şiddetin iş hayatına, aile ve sosyal yaşamına, fiziksel ve ruhsal sağlığına etkileri ve şiddetle baş etme şekli olmak üzere 11 sorudan oluşmuştur.

VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmanın verileri, Kasım 2020-Ocak 2021 tarihleri arasında "Google Form" aracılığıyla toplanmıştır. Google Form ile oluşturulan link sosyal medya aracılığı ile sağlık personeli ile paylaşılmıştır. Formların doldurulması yaklaşık 15-20 dk sürmüştür.

ARAŞTIRMANIN ETİK BOYUTU

Araştırmaya başlamadan önce Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan (tarih: 3 Kasım 2020, no: 2020/11-01) ve ilgili eğitim ve araştırma hastanesinin başhekimliğinden yazılı izin alınmıştır. Ayrıca örnekleme kapsamındaki sağlık personeline araştırma hakkında bilgi verilmiş olup yazılı onamları alınmıştır. Araştırmanın bütün aşamalarında Helsinki Deklarasyonu Prensipleri dikkate alınmıştır.

İSTATİSTİKSEL ANALİZ

Verilerin değerlendirilmesinde SPSS (IBM Corp., Armonk, New York, USA) paket programı kullanılmıştır.

Verilerin sunumunda sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Şiddete maruz kalan ve kalmayan kişilerin sosyodemografik özelliklerinin karşılaştırılmasında “ki-kare (chi-square)” testi yapılmıştır.⁹ $p < 0,05$ kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan sağlık personelinin yaş ortalaması $33,01 \pm 8,07$ olup, %42,6’sını 29 yaş ve altında olanlar oluşturmuştur. %61,8’inin kadın, %63,4’ünün evli ve %56,5’inin lisans mezunu olduğu belirlenmiştir. Meslekte çalışma süresi ortalamasının $10,11 \pm 7,88$ olduğu ve %41,3’ünün 6-16 yıldır çalıştığı saptanmıştır. Şu an buldukları kurumda ise çalışma süresi ortalamasının $5,40 \pm 5,24$ olduğu ve %37,5’inin 2-5 yıldır bu kurumda çalıştıkları belir-

TABLO 1: Sağlık çalışanlarının sosyodemografik özellikleri (n=317).

Değişkenler	n	%
Yaş ($\bar{X} \pm SS = 33,01 \pm 8,07$)		
29 yaş ve altı	135	42,6
30-39 yaş	100	31,5
40 ve üzeri yaş	82	25,9
Cinsiyet		
Kadın	196	61,8
Erkek	121	38,2
Medeni durum		
Evli	201	63,4
Bekâr	116	36,6
Eğitim durumu		
Lise	24	7,6
Ön lisans	60	18,9
Lisans	179	56,5
Yüksek lisans	35	11,0
Doktora	19	6,0
Meslekte çalışma süresi ($\bar{X} \pm SS = 10,11 \pm 7,88$)		
5 yıl ve daha az	117	36,9
6-16 yıl	131	41,3
17 yıl ve daha fazla	69	21,8
Bu kurumda çalışma süresi ($\bar{X} \pm SS = 5,40 \pm 5,24$)		
1 yıl ve daha az	83	26,2
2-5 yıl	119	37,5
6 yıl ve daha fazla	115	36,3
Meslek		
Doktor	88	27,8
Hemşire	179	56,4
Acil tıbbi tekniker	50	15,8

SS: Standart sapma.

TABLO 2: Şiddete maruz kalan sağlık çalışanlarının sosyodemografik özellikleri (n=185).

Değişkenler	n	%
Şiddete maruz kalan sağlık çalışanlarının sosyodemografik özellikleri (n=185).		
Yaş ($\bar{X} \pm SS = 34,06 \pm 8,42$)		
29 yaş ve altı	72	38,9
30-39 yaş	57	30,8
40 ve üzeri yaş	56	30,3
Cinsiyet		
Kadın	124	67,0
Erkek	61	33,0
Medeni durum		
Evli	132	71,4
Bekâr	53	28,6
Eğitim durumu		
Lise	11	5,9
Ön lisans	42	22,7
Lisans	102	55,2
Yüksek lisans	20	10,8
Doktora	10	5,4
Meslekte çalışma süresi ($\bar{X} \pm SS = 11,43 \pm 7,89$)		
5 yıl ve daha az	55	29,7
6-16 yıl	80	43,3
17 yıl ve daha fazla	50	27,0
Bu kurumda çalışma süresi ($\bar{X} \pm SS = 6,18 \pm 5,50$)		
1 yıl ve daha az	36	19,5
2-5 yıl	70	37,8
6 yıl ve daha fazla	79	42,7
Meslek		
Doktor	49	26,5
Hemşire	107	57,8
Acil tıbbi tekniker	29	15,7

SS: Standart sapma.

lenmiştir. Örneklemin %56,4’ünü hemşireler, %27,8’ini doktorlar ve %15,8’ini ATT’ler oluşturmuştur (Tablo 1).

Katılımcıların %58,4’ü (n=185) iş yerinde şiddete maruz kaldıklarını bildirmişlerdir. Şiddete maruz kalan sağlık personelinin yaş ortalaması $34,06 \pm 8,42$ olup, %38,9’unu 29 yaş ve altında olanlar oluşturmuştur. Şiddet gören katılımcıların %67,0’ı kadın, %71,4’ü evli ve %55,2’si lisans mezunudur. Şiddet gören sağlık personeli için meslekte çalışma süresi ortalamasının $11,43 \pm 7,89$ ve şu anda buldukları kurumda çalışma süresi ortalamasının $6,18 \pm 5,50$ olduğu belirlenmiştir. Şiddete maruz kalanların %57,8’inin hemşire, %26,5’inin doktor ve %15,7’sinin ATT olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

TABLO 3: Sağlık çalışanlarının maruz kaldığı şiddetle ilgili veriler.

Şiddet değişkenleri	n	%
Çalışma hayatında şiddet görme durumu (n=317)		
Evet	185	58,4
Hayır	132	41,6
Şiddet nedeniyle psikiyatrik destek alma durumu (n=185)		
Evet	10	5,4
Hayır	175	94,6
Şiddeti resmî birimlere bildirme durumu (n=185)		
Evet	119	64,3
Hayır	66	35,7
Beyaz koda bildirme durumu (n=185)		
Evet	97	52,4
Hayır	88	47,6
Şiddet türü (n=298)*		
Sözel şiddet	180	60,4
Fiziksel şiddet	58	19,5
Duygusal şiddet	60	20,1
Şiddet uygulayanlar (n=307)*		
Hasta	84	27,4
Hasta yakını	166	54,1
Doktor	23	7,5
Hemşire/sağlık memuru	16	5,2
Acil tıbbi tekniker	3	1,0
Diğer sağlık çalışanı	15	4,9
Şiddetin iş hayatına etkileri (n=232)*		
Çalışma verimimde azalma oldu	97	41,8
Mesleğimi bırakma düşüncesi oluştu	77	33,2
Hayır olmadı	58	25,0
Şiddetin aile ve sosyal hayata etkileri (n=202)*		
Sosyal yaşamım ve ilişkilerimde bozulma oldu	62	30,7
Aile hayatıma zarar verdi	32	15,8
Hayır olmadı	108	53,5
Şiddetin fiziksel sağlığa etkileri (n=379)*		
Fiziksel sağlıkta bozulma	21	5,5
Baş ağrısı	111	29,3
Mide ağrısı	34	9,0
Yorgunluk	77	20,3
Uykusuzluk	66	17,4
Fiziksel rahatsızlık yaşama	23	6,1
Baş dönmesi	13	3,4
Bulantı ya da kusma	9	2,4
Fazla uyuma	25	6,6
Şiddetin ruhsal sağlığa etkileri (n=663)*		
Ruh sağlığında bozulma	33	5,0
Kızgınlık	120	18,1
Depresyon	45	6,8
Korku	67	10,1
Yalnızlık	35	5,3
Suçluluk duyma	18	2,7
Değersizlik	106	16,0
Hiçbir şey hissetmeme	13	2,0
Tükenmişlik	97	14,6
Kaygı	77	11,6
Çaresizlik	52	7,8

devam →

TABLO 3: Sağlık çalışanlarının maruz kaldığı şiddetle ilgili veriler (devamı).

Şiddet değişkenleri	n	%
Şiddetle baş etme şekli (n=382)*		
Hiçbir şey yapmadım	28	7,3
Kişinin bu davranışı yapmasını önledim	24	6,3
Aynı şekilde yanıt verdim	17	4,5
Olayı sorumlu kişiye veya yöneticilere bildirdim	95	24,9
Görmezden geldim	20	5,2
Kişiyi uyardım	59	15,4
Kişiyle temasımı kestim	51	13,4
Güvenliği aradım	80	20,9
İş yerimi değiştirdim	8	2,1

*Şiddete maruz kalan sağlık çalışanları birden fazla cevap vermişlerdir. Yüzdeler n üzerinden değerlendirilmiştir.

Tablo 3'te şiddete ilişkin veriler sunulmuştur. Şiddete maruz kalan sağlık personelinin %5,4'ü psikiyatrik destek aldıklarını, %64,3'ü durumu resmî birimlere bildirdiklerini ve %52,4'ü beyaz kod bildiriminde bulduklarını ifade etmişlerdir. %60,4'ü sözel şiddete, %19,5'i fiziksel şiddete ve %20,1'i duygusal şiddete maruz kalmışlardır. Şiddet uygulayanların %54,1'ini hasta yakınları ve %27,4'ünü hastalar oluşturmuştur. Şiddete maruz kalan sağlık personelinin %41,8'i çalışma veriminin azaldığını, %33,2'si mesleği bırakmak istediğini, %30,7'si sosyal yaşamında ve ilişkilerinde bozulma olduğunu bildirmiştir. Şiddet nedeniyle %29,3'ü baş ağrısı, %20,3'ü yorgunluk ve %17,4'ü uykusuzluk yaşamıştır. Ayrıca %18,1'i kızgınlık, %16,0'ı değersizlik, %14,6'sı tükenmişlik ve %11,6'sı kaygı gibi ruhsal sorunlar yaşamıştır. %24,9'u olayı sorumlu kişiye veya yöneticilere bildirerek, %20,9'u güvenlik personeli arayarak ve %15,4'ü kişiyi uyararak durumla baş etmeye çalışmıştır.

Tablo 4 incelendiğinde, şiddet gören ve görmeyen sağlık çalışanlarının yaş, eğitim durumu ve meslek özellikleri açısından farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$). Ancak şiddet gören ve görmeyen sağlık personelinin cinsiyet, medeni durum, meslekte çalışma süresi ve şu an buldukları kurumda çalışma süresi gibi özellikler açısından farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0,05$).

TABLO 4: Şiddete maruz kalma durumlarına göre sağlık çalışanlarının sosyodemografik özelliklerinin karşılaştırılması (n=317).

Özellikler	Şiddet var (n=185)		Şiddet yok (n=132)	
	n	%	n	%
Yaş				
29 yaş ve altı	72	53,3	63	46,7
30-39 yaş	57	57,0	43	43,0
40 ve üzeri yaş	56	68,3	26	31,7
Test ve p değerleri	$\chi^2=4,809$, p=0,090			
Cinsiyet				
Kadın	124	63,3	72	36,7
Erkek	61	50,4	60	49,6
Test ve p değerleri	$\chi^2=5,085$, p=0,024			
Medeni durum				
Evli	132	65,7	69	34,3
Bekâr	53	45,7	63	54,3
Test ve p değerleri	$\chi^2=12,085$, p=0,001			
Eğitim durumu				
Lise	11	45,8	13	54,2
Ön lisans	42	70,0	18	30,0
Lisans	102	57,0	77	43,0
Yüksek lisans	20	57,1	15	42,9
Doktora	10	52,6	9	47,4
Test ve p değerleri	$\chi^2=5,313$, p=0,257			
Meslekte çalışma süresi				
5 yıl ve daha az	55	47,0	62	53,0
6-16 yıl	80	61,1	51	38,9
17 yıl ve daha fazla	50	72,5	19	27,5
Test ve p değerleri	$\chi^2=12,247$, p=0,002			
Bu kurumda çalışma süresi				
1 yıl ve daha az	36	43,4	47	56,6
2-5 yıl	70	58,8	49	41,2
6 yıl ve daha fazla	79	68,7	36	31,3
Test ve p değerleri	$\chi^2=12,737$, p=0,002			
Meslek				
Doktor	49	55,7	39	44,3
Hemşire	107	59,8	72	40,2
Acil tıbbi tekniker	29	58,0	21	42,0
Test ve p değerleri	$\chi^2=0,410$, p=0,815			

TARTIŞMA

Bu çalışmada, sağlık çalışanlarının %58,4'ünün şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir. Katılımcıların %60,4'ü sözel şiddete, %19,5'i fiziksel şiddete ve %20,1'i duygusal şiddete maruz kalmışlardır. Bir yurt dışı çalışmasında, sağlık çalışanlarının %61,9'u iş yerinde şiddetin herhangi bir biçimine, %42,5'i fiziksel olmayan şiddete maruz kaldığını ve %24,4'ü fiziksel şiddete maruz kaldığını bildir-

miştir.² Türkiye'de bir çalışmada, sağlık personelinin %61,1'inin çalışma yaşamında en az bir kez şiddete maruz kaldığı saptanmıştır.³ Şiddete uğrayanların çoğunluğu sözlü şiddete maruz kaldıklarını ve sözlü şiddetin daha çok küfür, hakaret ve tehdit şeklinde olduğunu ifade etmişlerdir.⁵ Bu sonuçlar doğrultusunda, sağlık çalışanlarının yarısından fazlasının iş yerinde şiddete maruz kaldığını ve en çok sözel şiddet ile karşı karşıya kaldığını söyleyebiliriz.

Şiddete maruz kalan sağlık çalışanlarının %54,1'i hasta yakınları ve %27,4'ü hastalar tarafından şiddete maruz kalmıştır. Türkiye'de yapılan bir başka çalışmada, şiddet olaylarının %76,9'u hasta yakını ve %58,5'i hasta tarafından gerçekleşmiştir.³ Diğer bir çalışmada, en çok şiddet uygulayan kişilerin hasta ve hasta yakınları olduğu belirtilmiştir.¹⁰ Yurt dışında yapılan bir çalışmada da şiddet uygulayan kişiler, çoğunlukla ziyaretçiler veya hasta yakınlarıdır.¹¹ Beyaz kod verilerinin incelendiği bir çalışmada, sağlık çalışanlarına şiddet uygulayanların %54,1'inin erkek ve %52,6'sının hasta yakını olduğu saptanmıştır.¹² Şiddet uygulayan kişilerin cinsiyeti genel olarak erkek olmakla birlikte fiziksel şiddetin daha çok erkekler tarafından, sözel şiddetin ise hem erkekler hem de kadınlar tarafından uygulandığı bildirilmiştir.⁵⁻⁶

Şiddete maruz kalan sağlık personelinin %64,3'ü durumu resmî birimlere bildirdiklerini ve %52,4'ü beyaz kod bildiriminde bulduklarını ifade etmişlerdir. Benzer bir çalışmada, sağlık çalışanlarının sadece %23,8'i beyaz kod bildiriminde bulunmuş ve şiddete maruz kalanların %83,5'i hukuki yollara başvurmamıştır.³ Bir başka çalışmada, şiddete maruz kalanların sadece %25,2'si hukuki yollara başvurmuştur.⁵ Bu çalışmada yapılan beyaz kod bildirimi diğer çalışmalara göre yüksek olsa da istendik düzeyde değildir. Bu nedenle sağlık çalışanlarının bildirimde bulunma ve hukuki olarak haklarını arama konusunda desteklenmeleri gerekmektedir.

Şiddete maruz kalan sağlık personelinin %5,4'ü psikiyatrik destek aldığını bildirmiştir. Bununla birlikte çalışma veriminin azaldığını, mesleği bırakmak istediğini, sosyal yaşamında ve ilişkilerinde bozulma olduğunu ifade edenlerin sayısı da azımsanacak düzeyde değildir. Üstelik fiziksel ve ruhsal semptomlar yaşayanlar da bulunmaktadır. Başka bir çalışmada, şiddete uğrayan sağlık çalışanlarının iş doyumları azalmıştır.⁶ Diğer çalışmalarda, şiddete maruz kalanların yeniden şiddete maruz kalma korkusu yaşadığı, işten ayrılma niyetlerinin olduğu ve tükenmişlik yaşadıkları bildirilmektedir.^{7,8} Hem sağlıkta iş gücü kaybını azaltmak hem de sağlık çalışanlarının fiziksel ve ruhsal sağlıklarını korumak ve iyileştirmek için danışmanlık alacakları bir destek birimi oluşturmak önem kazanmaktadır.

Son olarak bu çalışmada, kadınların, evlilerin, meslekte çalışma yılı fazla olanların ve şu an bulunduğu kurumda uzun süredir çalışanların şiddete daha fazla maruz kaldıkları belirlenmiştir. Türkiye'de acil servis hekimleri ile yapılan bir çalışmada, yaşça genç olanların, 1-4 yıldır acil serviste çalışanların, devlet hastanesinde çalışanların, vardiyaya gelenlerin, bakım verdiği hasta sayısı fazla olanların daha fazla şiddete maruz kaldığı saptanmıştır.¹³ Yurt dışında yapılan bir çalışmada, kadınlar, 10 yılın üzerinde çalışanlar, özel hastanede çalışanlar, acil servis çalışanları ile doktor ve hemşireler daha fazla şiddete maruz kalmışlardır.¹⁴ Sağlıkta şiddeti önlemek için en fazla şiddete maruz kalan grupların ve risk faktörlerinin tanımlanması da önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, risk gruplarına yönelik destekleyici çalışmaların yapılması da gerekmektedir.

SONUÇ

Bir eğitim ve araştırma hastanesinde sağlık çalışanlarına yönelik şiddeti araştıran bu çalışmada, sağlık çalışanlarının yarısından fazlasının şiddete maruz kaldığı ve şiddetin en çok sözel şiddet olarak yaşandığı belirlenmiştir. Sağlık çalışanlarına yönelik şiddet daha çok hasta yakınları tarafından uygulanmış, şiddete uğrayanların 2/3'ü resmî bildirimde ve yaklaşık yarısı beyaz kod bildiriminde bulduklarını beyan etmiştir. Maruz kaldıkları şiddet nedeniyle hem fiziksel hem de ruhsal sorun yaşayan sağlık çalışanlarının sayısı da oldukça fazladır. Görüldüğü üzere, sağlıkta şiddet hem sağlık çalışanlarını hem de bakım verilen hastaların sağlığını tehdit etmeye devam etmektedir. Bu konuda, ciddi yaptırımlar oluşturulmazsa sağlık sistemi yakın bir gelecekte deneyimli pek çok çalışanını kaybetme noktasına gelecektir. Öncelikle şiddete maruz kalan sağlık çalışanlarının hem iş koşulları bağlamında hem de ruhsal anlamda desteklenmesi önem arz etmektedir. Sağlıkta şiddet konusunda hukuki yaptırımların ivedilikle gözden geçirilmesi, aksayan veya işlemeyen noktaların belirlenip daha işler hâle getirilmesi ve kurumsal politikaların oluşturulması da gerekmektedir. Son olarak sağlık çalışanlarına yönelik saldırgan bireyin tanımlanması ve yönetilmesi gibi konularda hizmet içi eğitimler verilmeli ve vaka çalışmaları yapılmalıdır.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Bu çalışma hazırlanırken tüm yazarlar eşit katkı sağlamıştır.

KAYNAKLAR

1. World Health Organization [Internet]. © 2022 WHO [Cited: February 20, 2022]. Preventing violence against health workers. Available from: [\[Link\]](#)
2. Vento S, Cainelli F, Vallone A. Violence against healthcare workers: a worldwide phenomenon with serious consequences. *Front Public Health*. 2020;8:570459. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
3. Er T, Ayoğlu FN, Açıköz B. Sağlık çalışanına yönelik şiddet: risk faktörleri, etkileri, değerlendirilmesi ve önlenmesi [Violence against healthcare workers: risk factors, effects, evaluation and prevention]. *Turk J Public Health*. 2021;19(1):69-78. [\[Crossref\]](#)
4. Demirci Ş, Uğurluoğlu Ö. An evaluation of verbal, physical, and sexual violence against healthcare workers in Ankara, Turkey. *J Forensic Nurs*. 2020;16(4):E33-E41. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
5. Pekince H, Şahin Duman A, Gurgoze R. 112 (911) violence against healthcare workers and its results in Turkey. *Medicine Science*. 2022;11(1):75-80. [\[Crossref\]](#)
6. Dursun S, Aytac SS. The prevalence of violence against healthcare workers in Turkey and employee job satisfaction. *Pakistan J. Medical Health Sci*. 2021;15(6):1607-10. [\[Crossref\]](#)
7. Akbolat M, Sezer C, Ünal Ö, Amarat M, Durmuş A. The effects of direct violence and witnessed violence on the future fear of violence and turnover intention: A study of health employees. *Curr. Psychol*. 2021;40:4684-90. [\[Crossref\]](#)
8. Coskun Cenk S. An analysis of the exposure to violence and burnout levels of ambulance staff. *Turk J Emerg Med*. 2018;19(1):21-5. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
9. Güngör M, Bulut Y. Ki-kare testi üzerine [On the chi-square test]. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*. 2008;7(1):84-9. [\[Link\]](#)
10. Türkmenoğlu B, Sümer HE. Sivas il merkezi sağlık çalışanlarında şiddete maruziyet sıklığı [Frequency of healthcare workers' exposure to violence in the city center of Sivas]. *Ankara Med. J*. 2017;17(4):216-25. [\[Link\]](#)
11. Yenealem DG, Woldegebriel MK, Olana AT, Mekonnen TH. Violence at work: determinants & prevalence among health care workers, northwest Ethiopia: an institutional based cross sectional study. *Ann Occup Environ Med*. 2019;31:8. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
12. Mutlu H, Bahadır Yılmaz E, Yüksel A. Bir eğitim ve araştırma hastanesinde yaşanan şiddete ilişkin beyaz kod verilerinin retrospektif olarak değerlendirilmesi: kesitsel bir çalışma [Retrospective evaluation of white code data regarding violence experienced in a training and research hospital: a cross-sectional study]. *Türkiye Klinikleri J Foren Sci Leg Med*. 2021;18(3):197-204. [\[Crossref\]](#)
13. Bayram B, Çetin M, Çolak Oray N, Can İÖ. Workplace violence against physicians in Turkey's emergency departments: a cross-sectional survey. *BMJ Open*. 2017;7(6):e013568. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
14. Shaikh S, Baig LA, Hashmi I, Khan M, Jamali S, Khan MN, et al. The magnitude and determinants of violence against healthcare workers in Pakistan. *BMJ Glob Health*. 2020;5(4):e002112. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)